

אילי

יצאנו לסיור לימודי למשך ארבעה ימים. תלמידי הישיבה התיכונית הגיו-יורקית, כמאה במספר, מילאו שני אוטובוסים – ואלה עשו את דרכם לוואשינגטון הבירה. נוהג הוא בבית ספר תורני זה, כי התלמידים – בעמדם על סף הסיום, בתום כיתה י"ב – יוצאים לבקר בבירתם, נפגשים עם מנהיגים משתי המפלגות, ומשתתפים בישיבות הסנאט והקונגרס, בבית שעל גבעת הקפיטול. הביקור השנתי הזה מהווה חלק מלימודי האזרחות ומדעי-המדינה, והבחינה, שלאחר מכן, כוללת בתוכה נושאים מסכמים מתוך ביקור זה.

מאליו מובן, שהביקור לא הצטמצם בהשלמות לימודיות אלו. הוא התרחב מעבר לכך – וכלל ביקורים באתרים תיירותיים והיסטוריים. המוזיאונים הנרחבים שבעיר, הגנים הציבוריים, בית העלמין הצבאי בארלינגטון עם קברו של קנדי, הבית הלבן, וביתו של ג'ורג' וואשינגטון במאנט-וורנן – היו רק חלק מהרחבה זו. הנקודה הדתית והיהודית שבטיול זה הצטמצמה עד למאוד והתמקדה בתפילה ובארוחות כשרות במוסד הישיבתי המקומי. פרק התהילים, שהוקרא בוקר בוקר באוטובוס, ודבר התורה, שהושמע מפיו של אחד התלמידים באחת הארוחות – שימשו, לדעת מארגני הטיול, פיצוי מספק לתלמוד-תורה. מעבר לכך – היו הנימוסים ומערכת היחסים שבין אדם לחבירו – נושאים בולטים לחינוכם היהודי של בני נוער אלה גם בימי הטיול. אלה, שרובם באים מבתיים, שהנחת התפילין ושמירת השבת שייכים לדברים, שאדם דש בעקביו, וההקפדה על כך מהם והלאה – נדרשו ל"שמירה מעולה". אנו, המורים והמחנכים, נאלצנו להמשיך ולחנכם, להמשיך ולעמוד על משמר דמותם, ולתת דעתנו להתנהגותו של כל אחד גם בימי מסע אלה.

אם אדם ניכר בכיסו, בכוסו ובכעסו – דומה, שניתן להוסיף סימן רביעי: "ובטיולו". כאן, בתוך המסגרת החברתית הלוחצת, הצפופה והתובענית, מתגלה חינוכו של התלמיד. כאן, כאשר הוא נדרש לוותרנות, לסובלנות ולאיפוק – מחד גיסא, ומאידך גיסא – לעזרה,

לסיוע ולנתינה – הוא מתגלה בדמותו האמיתית, וכל הסוואה רגילה שאותה הוא עוטה על עצמו יום יום בכיתתו – נושרת מאליה בתנאי טיול בלתי שגרתיים. כאן הוא נחשף במלוא הדרו או במלוא שיפלותו.

כזה היה אילי. כך קראו לו כולם. הוא לא היה בכיתתי, ולא הכרתיו היכרות קרובה. לראשונה, בטיול זה הייתי קרוב לו, וראיתי לפני נער מתבגר, נעים הליכות, צנוע, ביישן, חייכן, מסודר ואהוב על הבריות.

היה זה בערב השני לשהותנו בבירה האמריקנית. בהתאם לפרטי התכנית פנינו למצבת הזכרון של ג'ורג' וואשינגטון, המצבת באיזור האתרים הלאומיים שבעיר. מצבה זו עשויה בצורת אובליסק מצרי מרובע, אך צרה וגבוהה מאד, מעין נר שעווה, שבתוכה קיימות שתי מערכות צרות – מדרגות ומעליות – המובילות את המבקר עד לקצה העליון. משם, כך אומרים, מתגלית העיר על כל נופיה, והמראה מרהיב ומרתק. התיירים מעדיפים לבקר ב"יד" זו בלילה ולהתרשם מן האורות הססגוניים המרצדים ברחבי העיר. המורים – למרבה הבושה והבוז – ניצלו את קיומה של המעלית ועלו בה עד לדיוטה העליונה, ואילו התלמידים – הנמצאים בתקופת הבגרות הבשלה ויצר ההרפתקנות פועם בתוכם בליווי יוזמה וגאווה – החליטו לעשות את דרכם במדרגות ולהוכיח את עליונותם האתלטית. כותב שורות אלו נותר לבדו למטה, לרגלי ה"יד", ולא השתתף ב"פסטיבל" העלייה למרומים. אפשר, שלא מצא בזה ענין, ואפשר שהחליט, מטעמים חינוכיים להשאר למטה ולקבל תחת חסותו והשגחתו את אלה, שעתידים לרדת ראשונים.

כעבור דקות אחדות נעצרה מונית ומתוכה הגיח אילי ונשא עמו עשרות רבות של פחיות שתיה קרה. הוא הסביר – בביישנות האופיינית לו – כי בכוונתו לספק שתייה לכל חבריו האמורים לרדת ממרומי המצבה. "הם יהיו עייפים, רצוצים ומיוזעים. במיוחד יסבלו מפיק ברכיים בשל הירידה הקצבית, ויתקשו לעמוד על רגליהם. שתייה בשעה זו תיטיב עמם" – כך אמר.

"מי שלח אותך?" – שאלתיו.

"אף אחד", השיב.

"מי ישלם לך"? – הוספתי ושאלתי.

"מי שירצה" – הגיב בביישנות.

"מדוע עשית זאת"? – הוספתי ללחוץ.

"כבר הייתי במצבה הזאת עם חברי, בטיול שהתקיים לפני כארבע שנים בתום הלימודים בבית-הספר היסודי. אני זוכר את החידלון הנורא שתקף אותנו אז, כשירדנו ממרומים. בשל זכרונות אלה החלטתי עתה מה שהחלטתי" – השיב.

עמדתי משתהה כעבד אברהם בשעתו. לא ידעתי, כיצד להגיב על גילוי כה מיוחד של מעשה חסד. בהיתי בו ובפחיות, שאותן סידר שורות שורות – זו על גב זו – מוכנות להחטף בידי היורדים. לא ידעתי את נפשי מרוב פליאה. אודה ולא אבוש – גם לא ידעתי כיצד להגיב: לשבחו, לטפוח על כתפו, או מה?

פתאום, ללא כל מחשבה מוקדמת, שאלתי אותו:

"מי אתה, אילי"?

"מה זה מי אתה"? – השיב – "אני אילי"!

"לא" – תיקנתי – "מה שמך המלא"?

כאן באה ההפתעה:

"אלחנן וסרמן" – השיב.

"אלחנן וסרמן"? – תמהתי – "נכדו של הרב המפורסם אלחנן וסרמן"?

"כן – השיב – "מברנוביץ, ואני נושא את שמו".

כל השאלות נעלמו. אין עוד תימהון והשתאות. הכל כבר מובן.

אם "תורה מחזרת על אכסניה שלה", דומני, שלא אטעה אם אוסיף, כי גם מידות ומעשים טובים מחזרים על אכסניה שלהם...

ואילי היה אכסניה למופת...

